'OP DEZE SCHOOL PRATEN WE ALLEEN NEDERLANDS.'

Een onderzoek naar meertaligheid op het speciaal basisonderwijs in Amsterdam Nieuw-West

AUTEUR

Sarah Blokhuis
Student aan de Universiteit van Amsterdam
13411640

INLEIDING

Elk kind is uniek. Elk kind heeft ook een unieke taalontwikkeling. Zo zijn er kinderen die thuis Nederlands spreken, of helemaal niet. Dit heeft invloed op hun taalontwikkeling (Gillanders et al., 2014). 28% van alle leerlingen in Nederland heeft een migratieachtergrond (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2022). De kans is groot dat zij ook meertalig zijn. Toch wordt er in het Nederlands onderwijssysteem, met uitzondering van internationale scholen, alleen Nederlands gesproken (Duarte & Van der Meij, 2019). Op deze manier wordt er geprobeerd om de leerprestaties van leerlingen te maximaliseren (Agirdag, 2014b). Juist op het speciaal (basis)onderwijs is het percentage meertalige kinderen groot ten opzichte van Nederlandstalige kinderen (Bisschop et al., 2022). Als een kind intensievere begeleiding nodig heeft, kan het naar het speciaal basisonderwijs verwezen worden (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2022)

De afhankelijkheidshypothese van Cummins (1979) laat ook zien dat de ontwikkeling van T2 afhangt van de ontwikkeling van T1. Wanneer een kind T1 goed beheerst, zal het ook makkelijker een tweede taal leren. Als T1 minder goed wordt beheerst, dan zal de ontwikkeling van T2 moeizamer verlopen (Cummins, 1979). Toch wordt de thuistaal van een leerling gezien als een obstakel door basisscholen in plaats van een manier om de taalontwikkeling te bevorderen (Sierens & Van Avermaet, 2014b). Daarbij zijn leerkrachten bang om de controle te verliezen (Van Beuningen & Polišenská, 2020 en voelen zich oncomfortabel als leerlingen een andere taal spreken (Ticheloven et al., 2019). Agirdag (2014) stelt dat kinderen meer op hun gemak zijn op school, wanneer ze hun eigen taal mogen spreken. Dit zorgt voor een beter welbevinden en daarmee ook voor betere schoolprestaties (Duarte & Van der Meij, 2019).

Door de thuistaal van kinderen te negeren, wordt de helft van hun taalrepertoire niet gezien en gebruikt (García & Kleifgen, 2019). Agirdag (2010) gaat in zijn onderzoek zelfs een stap verder en legt een verband tussen het niet mogen gebruiken van moedertaal door leerlingen en literatuur over institutioneel racisme in het onderwijs. Ook al zouden scholen hier goede bedoelingen mee hebben. Er zijn verschillende manieren om meertaligheid in het onderwijs te realiseren (Agirdag, 2014a). Een bekende manier is *translanguaging*. Hierbij wordt de tweede taal als schooltaal gebruikt en wordt de moedertaal gebruikt als brug voor het leren van deze schooltaal (Duarte, 2018). Een kritiekpunt van *translanguaging* is het gebrek aan empirisch onderzoek die de effecten op de onderwijsresultaten van de leerlingen weergeeft (Duarte, 2018).

Daarbij werd aangegeven dat translanguaging veel inspanning vraagt van leerkrachten en leerlingen en kan translanguaging voor verwarring bij leerlingen veroorzaken. (Ticheloven et al., 2019). De onderzoeksschool is gelegen in Amsterdam Nieuw West en heeft een grote migratiepopulatie. Veel kinderen spreken worden thuis niet opgegroeid met het Nederlands. In dit onderzoek zal worden gekeken hoe de onderzoeksschool meertaligheid van de leerlingen het beste kan benutten. Onderzocht wordt wat de directie, leerkrachten, onderwijsassistentes en bovenbouwleerlingen van het huidige beleid van de onderzoeksschool vinden. Daarbij wordt onderzocht wat zij denken dat de beste manier is om de meertaligheid van de leerlingen te benutten.

METHODE

Participanten
Aan dit onderzoek hebben 28 teamleden van de onderzoeksschool meegedaan. Daarnaast hebben 23 groep 8-leerlingen meegedaan aan het onderzoek.

Meetinstrument
Als meetinstrument is voor het team en de leerlingen een vragenlijst gebruikt. Deze bestond uit 40 vragen waarvan 30 in een vijfpuntige likertschaal zijn gesteld. De rest was een open vraag of meerkeuze vraag. Een deel van de vragenlijst van het team van de onderzoeksschool is overgenomen van Pulinx et al. (2017). De vragenlijst van de leerlingen is herschreven van een onderzoek van Pulinx et al. (2017).

Procedure
Deze vragenlijst is door het team afgenomen tijdens een studiedag. De leerlingen hebben de vragenlijst tijdens een schooldag ingevuld.

Analyse
De data van de vragenlijst is geanalyseerd vanuit descriptieve analyse. Hierbij is gekeken naar gemiddelde scores, standaarddeviaties en frequenties. Elke vraag is uitzonderlijk geanalyseerd. Een gemiddelde score viel op onder de 2,5 en boven de 3.5. Een standaarddeviatie (SD) viel op boven de 1.

RESULTATEN

Uit de resultaten bleek dat de antwoorden van het team erg uiteen liepen. Veel vragen hadden een SD boven de 1. Opvallend is dat het team zich over het algemeen niet op hun gemak voelt als leerlingen hun thuistaal spreken (M=2,32), maar geen moeite hebben met de thuistaal van de leerlingen (M=3,86). Leerlingen worden aangesproken op school op het spreken van een andere taal, omdat dit van ze wordt verwacht, omdat ze verwachten dat leerlingen hierdoor sneller Nederlands gaan leren of omdat ze het onprettig vinden. Iedereen geeft aan de leerlingen hierop aan te spreken. Meer dan een derde van het team geeft aan niet bekend te zijn met het taalbeleid. Veel mensen zijn neutraal over het aanpassen van het beleid of zouden dit wel graag willen. Dit zijn voornamelijk mensen die niet bekend zijn met het beleid (r = -616**, p = <0,001). Het is duidelijk dat het team graag meer informatie zou willen hebben overmeertaligheid bij leerlingen (M=3,71).

Middels verschillende vragen over het toepassen van *translanguaging*, is gebleken dat het team hier niet enthousiast over is. Wel zou het team een leefstijlles willen geven over meertaligheid (M=3,75). Er wordt door het team verschillende suggesties gegeven om meertaligheid meer te benutten in de school. Denk hierbij aan: meer woordenschatonderwijs, taallessen aanbieden voor ouders en naschoolse activiteiten in moedertalen. De leerlingen vinden niet dat school moeilijker wordt als je meerdere talen spreekt (M=2,43). Daarbij valt het op dat de leerlingen het niet eerlijk vinden als leerlingen worden gestraft voor het spreken van een andere taal op school (M=2,04). De leerlingen vinden wel dat het belangrijk is dat leerlingen eerst het Nederlands goed beheersen, voordat ze een andere taal goed leren spreken (M=3,70).

CONCLUSIE

Uit dit onderzoek is gebleken dat het erkennen van de thuistaal van leerlingen een positieve invloed heeft op het welbevinden van de leerlingen. Erkennen van de thuistaal kan middels *translanguaging* en het geven van tweetalig onderwijs. Gezien het team erg verdeeld is over het gebruik van de thuistaal in het onderwijs, is dit mogelijk nog een brug te ver voor de school. Het is belangrijk dat de school in gaat zien dat meertaligheid geen zwakte hoeft te zijn, maar juist nodig is om een nieuwe taal beter te kunnen beheersen, zoals Cummins (1979) in zijn afhankelijkheidshypothese uitlegt. Een studiedag over meertaligheid bij leerlingen wordt aangeraden.

Het is belangrijk om duidelijke afspraken in de school te maken omtrent het gebruiken van de thuistaal (Van Beuningen & Polišenská, 2019). Hierbij wordt een veilig sociaal klimaat gewaarborgd. Door het team zijn ook veel ideeën geopperd om meertaligheid te erkennen in de school. In een vervolgonderzoek zou middels interviews achterhaald kunnen worden wat de onderbouwing van de visie van de participanten is en wat de rederingen van gegeven antwoorden zijn. Daarbij kan er meer ingegaan worden op hun ideeën en oplossingen om meertaligheid toe te passen op school.

LITERATUUR

Agirdag, O. (2014a). Onderwijsongelijkheid evidence-based aanpakken: eentalige taalremediëring of meertalige taalvalorisering? Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid, 2014(4), 85-94. http://www.orhanagirdag.com/uploads/3/7/9/5/37953745/agirdag_%282015%29_torb.pdf

Agirdag, O. (2014b). Onderwijsongelijkheid tussen anderstalige en Nederlandstalige leerlingen en de effectiviteit van eentalig versus meertalig onderwijs. Klokslag twaalf: tijd voor een ander migratie- en integratiebeleid, 173–192. https://doi.org/10.13140/2.1.1955.7442

Agirdag, O. (2010). Exploring bilingualism in a monolingual school system: insights from Turkish and native students from Belgian schools. British Journal of Sociology of Education, 31(3), 307-321.

Bisschop, P., Van der Ven, K., Doeve, T., Petit, R., Elshof, D., Krijnen, E. & Van Stigt, A. (2022). Nieuwkomers in het primair en voortgezet onderwijs. In seo.nl. SEO economisch onderzoek. https://seo.nl

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2022, 22 april). Leerlingen in (speciaal) basisonderwijs; migratieachtergrond, woonregio. Geraadpleegd van https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/83295NED/table

Cummins, J. (1979). Linguistic Interdependence and the Educational Development of Bilingual Children. Review of Educational Research, 49(2), 222. https://doi.org/10.2307/1169960

Duarte, J. (2018). Translanguaging in the context of mainstream multilingual education. International Journal of Multilingualism, 17(2), 232–247. https://doi.org/10.1080/14790718.2018.1512607

Duarte, J., & Van der Meij, M. (2019). Meer meertaligheid in het basisonderwijs: Ja maar, hoe? Nieuwe inzichten door meertaligheidsprojecten. MeerTaal, 6(2), 14-17.

García, O. & Kleifgen, J. A. (2019). Translanguaging and Literacies. Reading Research Quarterly, 55(4), 553–571. https://doi.org/10.1002/rrq.286

Gillanders, C., Castro, D. C. & Sandilos, L. E. (2014). The language and literacy development of young dual language learners: A critical review. Early Childhood Research Quarterly, 29(4), 715–733. https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2014.05.008
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2022, 16 november). Welke soorten basisscholen zijn er? Rijksoverheid.nl. https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/basisonderwijs/vraag-en-antwoord/basisschool-kiezen-voor-kind

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2022, 16 november). Welke soorten basisscholen zijn er? Rijksoverheid.nl. https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/basisonderwijs/vraag-en-antwoord/basisschool-kiezen-voor-kind

Sierens, S., & Van Avermaet, P. (2010). Taaldiversiteit in het onderwijs: Van meertaligonderwijs naar functioneel veeltalig leren. P. Van Avermaet, K, Van den Branden, & L. Heylen (Eds.). Goed gegokt, 69–87.

Ticheloven, A., Blom, E., Leseman, P. & McMonagle, S. (2019). Translanguaging challenges in multilingual classrooms: scholar, teacher and student perspectives. International Journal of Multilingualism, 18(3), 491–514. https://doi.org/10.1080/14790718.2019.1686002

Van Beuningen, C., & Polišenská, P. (2019). Meertaligheid in het voortgezet onderwijs; Een inventarisatiestudie naar opvattingen en praktijken van talendocenten. Levende Talen Tijdschrift, 20(4), 25-37. http://www.lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/ltt/article/view/2032